

Mölnbacka 2021-04-16

Du efterfrågar korta och koncisa svar på dina frågor. Med tanke på att frågorna kräver utvecklade svar för att bli rättvisa och pressetisk försvarbara, så har jag i möjligaste mån tagit hänsyn till ditt önskemål samtidigt som jag i vissa delar svarat mer utförligt för att undanröja ytterligare missförstånd eller feltolkningar. Mina svar utgår från och finner stöd i kunskapsstödet "Omsorg, gränssättning och våldsförebyggande arbete på HVB" som finns att ta del av på Socialstyrelsen hemsida.

Jag vill börja med att påpeka att du använder begreppen våld och våldsanvändning. I IVO:s beslut som du säger dig utgå ifrån används inte de begreppen. IVO använder begreppen otillåtna begränsnings- och tvångsåtgärder samt nedläggningar och fysiska ingripanden. Jag vänder mig därför emot att du i beskrivning av vår verksamhet använder våldsbegreppen då verksamheten inte använder våld.

De ungdomar som är placerade i vår verksamhet har redan i mycket ung ålder upplevt mer än vad något barn någonsin ska behöva uppleva. De har svikits av en hel vuxenvärld och förtroendet för vuxenvärlden är sargat, vilket är förstående för yrkesverksamma i fältet. Dessa barn gör så gott de kan och handlar utifrån de strategier livet lärt dem. Ungdomshemmets uppdrag är att lära dem alternativa strategier. Ibland är det arbetet oerhört svårt, trots kompetent och välutbildad personal som bemöter ungdomarna på ett adekvat sätt. Alla goda intentioner till trots, och med bedömningar om hur varje ungdom kan hjälpas och stöttas på bästa sätt med deras bästa i åtanke, så är mänskligt beteende svårt att förutsäga. Det är ett välkänt faktum för oss som arbetar inom det sociala arbetsfältet.

Men det finns också enstaka situationer då dessa ungdomar inte finner andra alternativ än att agera ut sitt dåliga mående. Viktigt att ha i åtanke, är att våld är ett inlärt beteende och inte sällan tyvärr ett vanligt fenomen i de miljöer som ungdomarna växt upp i. I de allra flesta fall ageras detta ut på ett sätt som ungdomshemmet hanterar korrekt utifrån kompetens och metodkunskap.

Under både 2018 och 2019 fick Mölnbacka ungdomshem kritik från IVO för otillåtna metoder som innefattar våldsanvändning. Krav på åtgärder har ställts och åtgärder ska ha vidtagits. Trots detta återupprepas användningen av otillåtna tvångsåtgärder innefattande våld mot ungdomar boende på hemmet under 2020. Varför?

Vad beträffar den kritik som ungdomshemmet mottog 2018 och 2019 vill jag påpeka att de brister som påpekades sedan länge är åtgärdade. Vad gäller den händelse som beskrivs i beslutet från 2019-05-03 har frågan prövats civilrättsligt och rättsväsendet fann att personalen agerat i enlighet med sina befogenheter utifrån rådande situation. I beslutet från 2020-02-07 finns en uppmärksam incident kring en händelse som inträffade i april 2019. Det är inte ett agerande som vare sig verksamheten då eller jag som föreståndare nu vare sig finner försvarbart eller framgent kommer att acceptera. Den personal som händelsen omfattar finns idag inte kvar i verksamheten.

I december 2020 inträffade en incident i verksamheten likt den som Socialstyrelsen uttryckligen bedömer kommer att finnas i HVB-verksamhet, eftersom deras kunskapsstöd utgår ifrån hur händelser likt densamma ska hanteras. Socialstyrelsen konstaterar att förebyggande åtgärder ibland är otillräckliga och ger stöd till hur personal på HVB-hem ska agera i samband med våldsamma incidenter. Trots att ungdomshemmets personal agerar helt i enlighet med metoder, rutiner och riktlinjer som har stöd i evidensbaserade metoder och kunskapsstöd, ger sig en ungdom på ungdomshemmets personal fysiskt.

Detta sker i närvaro av flertalet andra placerade ungdomar, vilket kräver ett övervägt och i situationen snabbt agerande av personalen för att minska risken att andra ungdomar kommer till skada. I nödsituationen ingriper personalen alltså fysiskt, inom ramen för lagen, för att avvärja akut risk för skada. Det fysiska ingripandet består i att hålla den utåtagerande ungdomens händer för att denne inte ska skada personal eller andra ungdomar. En händelse där vuxna på något sätt måste ingripa fysiskt mot en ungdom kan betraktas som ett misslyckande ur ett behandlingsperspektiv. Men ibland är det dessvärre nödvändigt, för den enskilde ungdomen, andra placerade ungdomar och personalen. Det behöver också poängteras att ingen vuxen vill befinna sig i en sådan situation och det är också att betrakta som mycket problematiskt ur ett arbetsmiljöperspektiv även om risk för hot och våld är vanligt i socialt arbete. Utifrån hur verksamheten ser på denna typ av händelse så har händelsen anmälts till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i enlighet med lex Sarah. Händelsen är också polisanmäld samt anmäld och utredd av Arbetsmiljöverket. Det är som i många andra situationer möjligt och lätt att vara efterklok, trots de riskanalyser som görs på daglig basis i verksamheten. Det kan således diskuteras om de bedömningar som gjordes kring en ungdom, som trots alla insatser, var utåtagerande mot personalen var rätta och riktiga. Men en bedömning av mänskligt beteende är som sagt svårt, det kan vara den största utmaningen av dem alla, vilket är en av alla faktorer som gör arbetet med människor så komplext.

Hur ser du som föreståndare på att ni inte lyckas undvika våldsanvändning?

Jag tycker att vi lyckas väl med att undvika våldsanvändning eftersom vi inte använder våld. En händelse där vuxna på något sätt måste ingripa fysiskt mot en ungdom är förstås att betrakta som ett misslyckande ur ett behandlingsperspektiv. Men ibland behöver personalen ingripa fysiskt, vilket inte är detsamma som att använda våld, för den enskilde ungdomen bästa, för andra placerade ungdomars bästa samt för personalens bästa. Det behöver också poängteras att ingen vuxen vill befinna sig i en sådan situation och det är också att betrakta som mycket problematiskt ur ett arbetsmiljöperspektiv även om risk för hot och våld är vanligt i socialt arbete. Varje enskild händelse måste ses i sitt sammanhang och kan inte tas som täckning för något större, och dessutom något så grovt, som våldsanvändning – vilket inte förekommer i vår verksamhet.

Hur ska ni förhindra att personal utsätter barn och unga för våld eller annan kränkning framgent?

Mitt svar på denna fråga hänger ihop med din sista fråga. Som en del av vårt systematiska kvalitetsarbete så gör vi egenkontroller. Dessa består bland annat av kartläggning av rådande attityder i verksamheten. Utifrån det arbetet ser vi inget som helst samband mellan den inträffade händelsen och den rådande atmosfären på hemmet. Inte heller ser vi negativa attityder på hemmet som överhuvudtaget skulle tyda på att våldsanvändning skulle vara acceptabelt, varken bland personalen eller ledningen. Kvalitetsarbetet är ett omfattande och ständigt pågående arbete. Här ser vi möjligheten att göra mer frekventa och situationsanpassade riskanalyser, arbeta med eventuella fortbildningar om behovet skulle finnas samt föra en närmare samverkan med externa aktörer med ungdomarnas bästa i fokus.

I sin senaste inspektion ger IVO uttryck för att de ser allvarligt på det som inträffat under 2020 och drar slutsatsen att det kan tyda på att ni skriver in ungdomar med en problematik som ni inte har kompetens att hantera. Hur ser du på det?

De bedömningar jag som föreståndare gör bygger på den information jag får från socialtjänsten om den ungdom som ska placeras, den bygger på min gedigna kunskap om verksamheten och dess målgrupp och metoder. När jag gör bedömningen så gör jag överväganden som rör både ungdomens problematik och behov av vård, vår förmåga att möta upp detta behov samt hur det kommer att påverka den just nu aktuella ungdomsgruppen. Flertalet placeringar tackar vi nej till utifrån denna bedömning. I de allra flesta fall har mina bedömningar fallit ut väl. Men en bedömning är en bedömning och när jag inte förfogar över all information och kan förutse mänskligt beteende kan även bedömningarna i få fall betraktas som felaktiga när allvarliga situationer uppstår.

Barnrättsorganisationen Barnrättsbyrån har tagit del av de senaste årens händelser på Mölnbacka ungdomshem och menar att det talar för att våldsanvändningen kan vara resultatet av en rådande kultur på ungdomshemmet. Hur ser du på det?

Jag ser det som problematiskt att någon som inte har större kunskap om verksamheten uttalar sig om att det skulle föreligga en rådande kultur som uppmanar till våldsanvändning eftersom den är fullständigt felaktig.

Som jag svarat ovan, så gör vi egenkontroller som en del av vårt systematiska kvalitetsarbete. Dessa består bland annat av kartläggning av rådande attityder i verksamheten. Utifrån det arbetet ser vi inget som helst samband mellan den inträffade händelsen och den rådande atmosfären på hemmet. Inte heller ser vi negativa attityder på hemmet som överhuvudtaget skulle tyda på att våldsanvändning skulle vara acceptabelt, varken bland personalen eller ledningen. Om jag skulle säga något om den rådande kulturen på Mölnbacka Ungdomshem så är den präglad av omtanke och tålamod att stå kvar och finnas till när andra vuxna sedan länge gett upp hoppet om ungdomarna.

Med vänlig hälsning,

Helena Åkerblad
Föreståndare